

Съ това име бащата, роденъ въ Велесъ, смѣталъ да изкара сина си най-изтънченъ грѣкъ отъ Атина, какъвто билъ великиятъ грѣцки историкъ Ксенофонъ, ученъ и пълководецъ. Момчето расло, едвамъ изричало името си, и учело при грѣцки учителъ, но на улицата то могло много по-добре да научи езика на българитѣ, мнозина отъ които били негови роднини. Бащата изпърво билъ търговецъ, но не му провървѣло, отишълъ въ Атина и свършилъ за докторъ, но и съ докторството не могълъ да се прехрани, та станалъ учителъ въ грѣцкото училище и училъ най-строго детето си по грѣцки езикъ.

Като израсълъ, Ксенофонъ знаелъ отъ баща си грѣцки, но по-добре знаелъ българския езикъ, какъвто приказвалъ цѣлиятъ народъ въ Велесъ. Отъ роднини и другари той се научилъ да пѣе народни пѣсни, да играе народно хоро и да обича всичко, което правили българскитѣ младежи по сватби, седѣнки и други народни веселби.

Когато станалъ на 15—16 годишна възраст, Ксенофонъ се запиталъ, дали е грѣкъ, както казвали родителитѣ му, или е българинъ, както твърдѣли другаритѣ му. Единъ день Ксенофонъ билъ подигранъ, осмѣнъ отъ другаритѣ си и укоренъ за грѣцкия му езикъ.

Ученикъ въ Самоковъ

Честолюбивиятъ момѣкъ като отъ сънъ се събудилъ и поискалъ отъ родителитѣ си да го заведатъ на учение въ Самоковъ, гдето му казали, че има добри учители. Родителитѣ не могли да устоятъ на Ксенофоновата молба и го завели въ Самоковъ. Тамъ момѣкътъ се преродилъ. Всрѣдъ българско общество той изучилъ отлично българския писменъ и черковенъ езикъ, както и черковно пѣние.

Къмъ 17-та година Ксенофонъ се върналъ въ Велесъ, но не погледналъ грѣцкото училище, а поискалъ